

Владико, благослови!¹

I

Добите, о христољупци, и видите како се на нама земним открила дубина божјега милосрђа!

Онај који од саздања свега света милује пали род људски,² милосрђем светогa својега Духа, унапред објављиваше пророчким устима оно што ће бити, као што рече пророк: „Речју Господњом небеса се утврдише, и у даху уста његових сва је сила њихова.“³ Јер пророци, проричући, утврђиваху свет му створени Духом његовим светим да верује у Свету Тројицу и у једно божство, па и о доласку његову који ће бити.

Јер је свеубилачки Баво насејао штетну плеву⁴ и укоренио је у срца њихова, и одвратио их од Творца својега, да служе глухим кумирима⁵, па их је, штавише, довео и до писања њихова,⁶ да их рине на дно скровишта адових. А они, очајањем обузети, мишљаху да Творац наш неће потражити створења руку својих, јер и пророци у аду говоре: „Да ли ће доћи наш избавилац да нас избави или ко други?“

А Он милосрђем својим не задоцне, по пророштву које прорече Давид Духом Светим: „Сићи ће као дажд на руно и као капља која капље на земљу.“⁷ Јер, уистину, сиће и усели се у утробу женску онај који се не може сместити ни на небесима. Ко је ова жена? Ово је жена о којој пророк рече: „од корена Јесејева, жазао који је никао из слабина Давидових“,⁸ и, просто рећи, чиста и пречиста и безгрешна и увек девојка Марија, мати Христа Бога нашег, Царево покојиште, из које неповредно пропавши сачува је затворену, као што рече пророк: „Светлост засја онима који седе у тами и у сенци смртној. И у дане његове засијаће правда.“⁹

Јер, у истину, светлост засја доласком његовим онима који су у аду, не само светим пророцима који су у аду, него и нама који смо сагрешили ради преступљења нашега прадеда Адама.¹⁰

Јер нас најпре обнови крштењем својим, водом и духом,¹¹ а потом нас искупи пречистом својом крвљу,¹² и све народе сакупи под једно божатство, и под једну власт и у једну веру.

Штавише, и онима који га љубе даје преизобилну и богату милост своју неисказаним својим милосрђем, и висином својега божатства хоћега земноме јестеству придодати од небесних сила, изабрав по сазнању неке за свете мужеве, другима, према трудима њиховим, дајући венце,¹³ а неким да, од рођења матерa њихових,¹⁴ буду земаљски господари као угодници његови, који се не старају само за земаљске власти, него који угађају Господу, чинећи му по вољи са страхом, па и са слободом. Међу њима беше и овај мој господин свети хранилац, угађајући Господу, желећи да ужива блага у дому Господњем.¹⁵ „Јер насађени у дому Господњем“, пророк рече: „процветаће у дворовима Бога нашега“,¹⁶ што не погрешни.¹⁷

II

Зато ћу, у Господу Богу светитељи, јерарси, јереји и чорнисци, пријатељи и браћо моја,¹ ја Стефан, недостојни, грешни,² и који сам био тужан пред одласком његовим, који сам рођен па и васпитан од њега,³ испричати рођење и живот и врлине овога светог господина својега.⁴

Иако ме тада није било нити памтим шта је било о рођењу његову, ипак сам слушао да је био велики метеж у овој страни српске земље, и Диоклитије и Далмације и Травуније, и да су родитељу његову браћа му завишћу одузели земљу.⁵ А он изиђе из бунa њихових у место рођења својега, по имену Диоклотија.

И вољом божјом и пречисте његове матере, роди и ово, свето дете,⁶ које ће божјим промислом бити сакупилац пропалих земаља отачаства свога, пастир и учитељ, па, штавише, и обновилац онога што је било пропало,⁷ у месту по имену Рибница.⁸

А како су у земљи тој и латински јереји, то се по вољи божјој удостоји да у храму том прими и латинско крштење.

А кад се вратио отац његов у столно место,⁹ опет се удостоји да прими друго крштење из руку светитеља и архијереја¹⁰ усред српске земље, у храму светих и свеславних и врховних апостола Петра и Павла,¹¹ идући за владиком својим пастиром Христом, као што Писмо каже: „Сисао си млеко из обеју дојки“,¹² тј. извршилац је Старога и Новог завета.

Док се тако хранио у благоверју и богочашћу родитеља својих,¹³ родитељи његови пажаху на дете, не знајући божје тајне и пучине милосрђа која ће бити на њему¹⁴ — да ће он царовати над земаљскимa и да ће се на небесима настањивати са анђелима.¹⁵

III

А кад је одрастао до младости,¹ и примио чест отачаства својега, по имену Топлицу, Ибар и Расину и зване Реке,² увек противни ђаво не престајаше наносити напасти Праведног, и ожалошћаваше га браћом његовом,³ а не знађаше, безумни, да се за трпљење напасти троструки венац плеташе на глави Праведнога.⁴ Јер на гнев због преваре не помишљаше него, одврђав злобу ђаволу у нападању браће његове, стараше се како ће угодити Господу и творити пред њим угодна дела.⁵

А кад чу богољубиви цар Манојло из Константинова града⁶ о изврсној чистоти и смерности и кротости овога незлобивог, приближив се нишевској страни,⁷ желећи га видети, посла по њ да дође на виђење.

И он, похитав, дође к њему.⁸

А кад га овај угледа, прими га с царском љубављу и пољуби га. И, задивив се мудрости овога јуноше,⁹ одликова га царским достојанством¹⁰ и различним даровима. И, одвојив му од своје земље, даде му звану Дубочицу,¹¹ говорећи:

— Теби буди и потомству твојему по теби у векове, ни с ким у заједници, ни са мнош, ни са сродницима мојим по мени.¹²

И томе, браћо,¹³ нека се не почуди ум ваш што га цареви љубљаху царском љубављу и што му множаху

почасти и дарове. И други га владоци марљиво слушаху, јер га вишњи Господ Исус Христос љубљаше.¹⁴

О драги,¹⁵ нека је знано свакоме створу да онима који љубе Бога свим срцем све полази за руком.¹⁶ Јер, нао овога Светога љубљаше цар, и он гледаше царске љубави, срце се његово распаљиваше божанственим огњем како ће угодити Господу и градити храмове угодника светих.¹⁷

Дошав, нимало не задоцнев, поче журно зидати у отачеству својем, у Топлици, храм пресвете Богородице, на ушћу реке по имену Косаонице.¹⁸ И украсив га свима правима црквеним,¹⁹ установи у њему чрначки збор²⁰ са часним и богољубивим подружјем својим, по имену Аном.²¹ И предаде јој храм Пресвете, да се стара о њему по сваком делу и о чрнцима које установи у том манастиру светом.²² А она слушаше са сваком послушношћу и добродушношћу, чувајући храм пресвете Богородице, предани јој овим нашим светим господином.²³ Јер о овој речи мудри: „Часна жена у дому мужа својега више вреди од бисера и драгог камења.“²⁴ Земаљски мисле о бисеру и камењу. Трошци су камен и бисери, а пророк мисли на онога који је пун добрих дела, као бисера и драгога камења.²⁵ На то се и она угледа, творећи угодна дела пред Господом у дому мужа својега.

IV

И опет овај наш господин свети, не могући зауставити срца свога, распаљен Христовом љубављу, поче зидати храм светога архијереја и чудотворца оца Николе, близу Свете Богородице, тик на ушћу реке Бањске.¹

И док је ишао бос, ради речи Господа нашега Исуса Христа, коју рече: „Сваки који се узноси, понизиће се, а који се понижава узнеће се“²; и док је зидао храм светог чудотворца и брзога у бедама помоћника Николаја, опет браћа његова, подстицањем Ђавољим и злом ревношћу и љутим гневом обузета, добоше да ожалосте Светога,³ говорећи:

— Шта радиш то, не договорив се о томе с нама, што ти не личи да радиш?⁴

А он, погледав на њих с кротошћу и с осмехом око усана,⁵ говораше:

— Браћо моја драга, како смо једнородни, нека не буде на гнев ово дело моје,⁶ које почех у Господу и доврших га. Ја га сврших, па, ако је добро, нека је мени, а ако је зло, нека опет буде мени. Него просите у Господа Бога мојега многе дарове и милостиње велике и неквакежне, да их свако од вас прими.⁷

И сврши храм Светоме, и установи у њем првило о чрнцима, како да славе Господа Бога непрестано.⁸

И живљаше, захваљујући Богу и Пресветој и светоме архијереју и чудотворцу Николају, док не стиге ревност Ђавоља, и већ ригаше змија своју злобу.⁹ Јер се договорише с најстаријим од браће његове, који је тада владао овом српском земљом,¹⁰ и, дозававши овога целомудреног¹¹ и светог мужа, ухватише га, и оковаше му руке и ноге, и вргоше га у пећину камениту, као што некада браћа вргоше у ров прекрасног Јосифа,¹² не разумевајући, безумни, промисла Владичина, који ће бити: да ће неповређени од беда бити они који верују у њ. И тако, ради правде и чистоте, изведе Јосифа из тамнице, и постави га за господина дома Фараонова и за кнеза свега имања његова.¹³

И овога опет, због кротости и правде, и дивне смерности, и због свих добрих обичаја, Владика премилостиви руком својом крепком и мишицом високом¹⁴ изведе из камените пећине, и узведе га на престо отачаства његова и подиже га за господара великога свему свету.¹⁵

Као што рече Јосифу да научи кнезове своје као и себе, и да старце своје умудри,¹⁶ тако и овај пресјајни и крепки свети муж однегова чеда своја у благоверју и чистоти, и сабра пропалу земљу своју, ограђујући је крстом Христовим, и кнезове своје научи разумно, и старце умудри, шаљући захвалност и хвалу своју Владици свих и Творцу.¹⁷

Док је тако седео у пећини,¹⁸ с тугом у уму свом, са срцем подвижним,¹⁹ мољаше се светоме и великом мученику Христову и страстотрпцу, и војнику непобедном Борбу,²⁰ овако говорећи:

„О страстотриче, свети мучениче Христов Борбе, који си Христа ради претрпео страдања, муке и ране различне без броја, иако у великој беди и на точку растезан, призиваше Владика свога, Господа свога Исуса Христа да дође на избављење, и на исцељење, и на утеху твоју. Јер ти, који си своје клање гледао, као жагње Христово, говораше незлобно: „Прими Господе, прошење моје, и који буду у беди и невољи, или у тамници, или на мору, па призову именом мојим твоје човекољубље, ради неиспитаног милосрђа твојега милостив им буди, Господе.“

„И услиша Владика молитву твоју и прошење твоје испуни према достојним трудима твојим. Јер, уистину, достојан ти би, страстотриче Христов свети, угодив Владици својему Христу. А ја се грешан и недостојан јављам Господу. Јер с каквим очима ја, омрачени, смем погледати на небеску висину, или с каквим ћу уснама призвати Оца страшног и тебе, Свети?

„Него, смилосрдовав се, страстотриче Христов, на мене, невољна и бедна, похитај Владици својему, Исусу Христу, који је обећао испуњавати ти прошења, да ме избавиш сада из муке ове и од узја које ме стежу, именом твојим светим, да ти послужим, Свети, за све дане живота мојега, до последњег даха мојега, на који начин буде угодно висини страдања твојега, милошћу и милосрђем онога који те је прославио и венчао у свем свету, Христа, на све векове, амин!“²¹

Чу страстотрпац Христов молбу овога светог мужа, господина ми, и испуни све што је просио у њега, па овај свети господин мој поче хитно, нимало не задоцнев, зидати храм светог и преславног и великог мученика Христова, Борба,²² с ревношћу и љубављу,²³ и сврши га, призивајући брзога свог помоћника, и, украсив га сваком лепотом и свима изврсним потребама црквеним,²⁴ установи правило о чрнцима,²⁵ како ће непрестано славити светог и у невољама заштитника, страстотрпца Борба.

V

И разгна и расеја тада овај Свети непријатеље своје по земљама иноплеменим¹ за зла безакоња њихова.² И мисли своје недостојне остварише наговором сотониним³ у грчком царству, да ту помоћ добију, трудећи се да убију Светога и да његове добре намере и дела разоре и до краја искорене, али које не послуша Бог. И, најмивши грчке војнике, Фруге и Турке и друге народе, побоше на Светога и убоше у отачаство његово, на место по имену Пантин.⁴

А он, подигав очи и руке своје к небу, вапијаше к Владици својему из дубине срца и ка страстотрпцу Христову, Борбу:

„Суди, Господе, онима који ме нападају, и успротиви се онима који се боре са мном.“

„Узми оружје и штит,⁵ и стани на помоћ мени!“

„Затвори пут онима који ме гоне!“

„Реци души мојој: Спасење твоје ја сам!“⁶

И узев знамење животворног крста⁷ и коње дано му од Владике, ибаше са смелошћу насупрот многим народима.

А када је био близу града по имену Звечана,⁸ на којем беше сазидана црквица светог и преславног мученика Христова Борба,⁹ изабрав једнога од правоверних својих јереја,¹⁰ посла га да твори обноћну молитву, и опет литургију, сву ноћну и дневну службу по реду. А кад је овај заспао од труда, дође свети брзи помоћник,¹¹ и презвитеру¹² се јави у војничком лику. Јереј га питаше:

— Ко си, господине?

А он рече:

— Ја сам слуга Христов, Борбе, који идем на помоћ господину твојему да победим и непријатеље његове.

Сутрадан одмах стекоше се на битку снажну и силну.¹³ Божјом помоћу и светог и преславног мученика Христова Борба победи непријатеље своје, иноплемене народе, и падоше од оружја сви, и несташе им помена са земље.¹⁴

Учинив битку ту, један од законопреступне браће његове сврши, утопив се у води, да се збуде реч про-

рока Давида: „Ров изри, ископа, и упаде у јаму коју начини.“¹⁵ И, уистину, обрати се болест на његову главу, и на теме његово његова неправда сибе.¹⁶

А кад се Свети врати у државу своју, на престо отачаства својега, живљаше захваљујући Господу Богу нашем Исусу Христу и пречистој његовој и непорочној матери увек деви Богородици и светоме чудотворцу и брзоуе у бедама помоћнику и архијереју Николи,¹⁷ и овоме светом и великом страсотрпцу и у борбама браниоцу мученику Борбу, који га сачува и укрепи ничим неповређена од противника, и вршаше преизобилно дневне и ноћне службе пред Господом.¹⁸

VI

Дође један од правоверних војника његових,¹ па, пав на колена, с узбуђењем и унижењем многим говораше му:²

— Господине, ја сам међу најхубим слугама твојим најмањи,³ и, видев усрдност твоју према владици твоме Господу Исусу Христу, и пречистој владици Богородици, и овим светим угодницима њиховим, заштитницима твојим, који крпким дланом подржавају твоју власт неповређену,⁴ усудих се јавити твојој моћи да се мрска ти и триклета јерес већ укорењује у држави твојој.⁵

А овај пречасни свети мој господин, ни мало не задоцнев, одмах призва свога архијереја, по имену Јефтимија, и чрнице с игуманима својима, и часне јереје, и старце и велможе своје, од малог до великога,⁶ па говораше светитељу, и чрнцима, и свима сабранима:⁷

— Добите и видите, оци и браћо,⁸ ако сам и најхуби међу браћом својом, али Господ Бог и пречиста владицица Богородица, мати његова, не гледа на лице човечје, него удостоји мене најхубега, који верујем у једнобитну неразделиву Тројицу, да чувам ово предање ми стадо, које видите сада, да се не посеје кукољ лукавога и одвратнога Ђавола.⁹

— И никако нисам мислио да је он у области мојој,¹⁰ а већ сад чујем да се лукави брзо укорењу и да

хулу наноси на светог Духа и да дели недељиво божество, што говораше безумни Арије, пресецајући недељиво божество,¹¹ што рекоше свети и богоносни оци: „Ко ти, Спасе, ризу раздра?“, рече: „Арије, безумни, који Тројицу пресече.“¹² Тако и ови безумни идеу за учењем његовим,¹³ и не знајући, бедници, да ће, пошто су тако веровали, сићи с њим, триклетим, на дно скровишта адовних.¹⁴

И док је говорио овај Свети, и док је била велика препирка,¹⁵ дође кћи једнога од велможа његових правоверних, удата за мужа од тих кривоверних, која је била у њих и сазнала нечисте одвратности њихове,¹⁶ али се нимало не косну вере њихове, и, павши к ногама Светога, исповедаше јасно, говорећи му:¹⁷

— Господине, господине мој,¹⁸ ево видим како твоја владавина испитује о овој мрској и одвратној вери:¹⁹ уистину, господине мој, бих испрошена по брачном закону,²⁰ у оца мојега, слуге твога, који је мислио да је једноверство у твојој држави. И бих у тих законопреступника,²¹ и видех, господине, да заиста служе отпаднику од славе божје, саме соти.²² И не могући трпети смрада глухих кумира²³ и мрске јереси, истргавши се из руке њихове и пребегавши, вапијем држави твојој: порази крстом оне који се боре с нама, да науче нечастиви непријатељи како је моћна вера твоја, господине.²⁴

А Свети, извадав ову пред сабор свој,²⁵ сабран противу те лукаве јереси,²⁶ изобличи кривоверје њихово,²⁷ и саветова се са светитељем својим Јефтимијем и са часним чрнцима, и са велможама својим,²⁸ и, нимало не задоцнев, посла на њих војску, наоружану од славних својих,²⁹ говорећи:

— Ревнујући поревновах за Господом Богом сведржиоцем.³⁰

Као некада пророк Илија, који је устао на бестидне јереје, и он изобличи безбоштво њихово,³¹ и једне попали, друге разним казнама казни, треће прогна из државе своје а домове њихове, и све имање сакупив, разда прокаженим и убогим.³²

Учитељу и начелнику њихову језик уреза у грлу његову, што не исповеда Христа, сина божјег.³³

Књиге његове нечастиве спали,³⁴ и изагна га, за претив да се никако не исповеда нити помиње триклето име.

И сасвим искорени ту проклету веру, да се и не помиње никако у држави његовој, него да се слави једнобитна и нераздељива и животворна Тројица: Отац и Син и свети Дух, свагда и сад и увек на веке векова.³⁵ Амин.³⁶

VII

После овога устаде у Константинову граду други цар, љут и кровопролитник, и поквари мир с Пречасним и Светим.¹ Развалив уста своја,² мишљаше да прогута и државе других, што не учини, безумник, нити постиже такве намере, него, хотећи наудити Незлобноте и Светоме, нанесе на се погибао своју, и хулу на царство своје, и опустошење на земљу своју.

Јер побе пречасни свети Симеон са утарским краљем,³ и дође до града, по имену, Средца,⁴ и разруши га и опустоши до краја.

А кад се утарски краљ врати у своју државу, Свети, растав се од њега, отиде са силом својом на град Перник, па и њега разруши силом својом и опустоши и град Стоб, и град Земли, и град Велбужд, и град Житомитски,⁵ и град Скопље, и град Лешки у Доњем Пологу, и град Градац, и град Призрен, и град славни Ниш, и град Сврљиг, и град Равни,⁶ и град Козли.⁷ Те градове поруши и до краја темеља их искорени, јер не оста камен на камену који се не поруши.⁸ И не подигоше се ни до данас. Земље њихове, и богатства њихова, и славу њихову приложи богатству и слави отацтва свога, и слави велможа, и народа свога.

Придодаде земљи отацтва свога област нишавску до краја, Липљан,⁹ и Мораву, и звано Врање, призренску област и оба Полога до краја с мебама својим.

И живљаше у захваљивању Богу и у молитвама дан и ноћ.

Победи непријатеље своје као Мојсеј Амалика,¹⁰ крст Христов неослабно носећи пред очима и њиме од- носећи победу над непријатељским варварима.

Поврати Диоклитију и Далмацију,¹¹ отачаство и рођење своје, праву дедовину своју, коју је насиљем држао грчки народ, и градове у њој, сазидане од руку њихових, тако да се прозвала грчка област, а којима су имена: Дањ град, Сардоники град, Дриваст, Росаф град звани Скадар, град Свац, град Улцињ, град славни Бар.¹²

А Котор остави, утврди га и пренесе свој двор у њ, који је и до данас.

Остале градове пообара, и поруши, и претвори славу њихову у пустош, истреби грчко име, да се никако не помиње име њихово у тој области. Народ свој у њима неповређен остави да служи држави његовој, са страхом, и са уреченим данком од Светога.¹³

VIII

А када је све ово било свршено божјом помоћу, овај мој свети господин, увек имајући у срцу свом нејасказани страх божји,¹ поплашив се приче, говорише:

— Да се како на мени не испуни реч из приче Владике мојега коју рече: „Некоме богату човеку природи љива, и помишљаше у себи, говорећи: разорићу житницу моју и већу ћу сазидати, и сабраћу жита и сва добра моја, и рећи ћу души мојој: душо, имаш много добра за све године, пиј и једи, и весели се“, и остало.²

— И, почекавши, у невреме постићи ће ме она реч на крају коју рече: „Безумниче, ове ћу ноћи извадити душу из тебе и ово што спреми коме ће бити?“³

— О, тада, тада,⁴ браћо, ко ће отрпети или схватити оно грдно и страшно судиште његово,⁵ или гнев недољиви који ће бити на нама грешним?⁶ Или ко ће тада призвати страшног и грдног судију?⁷ на помоћ себи, не учинив милости и преступив заповед творца својега, као ја грешни?

— Али, Господе, Господе,⁸ поштеди и помилуј слугу својега, јер су, ја знам, безаконоја моја, уистину, велика,⁹ и пред тобом су увек неутајена, Господе.

— Зато износим као почетак у срцу мојем: да трепти и да се боји имена твојега светог.

— По апостолу Павлу говорим: „Ви који имате жене да сте као они који немају, чувајући се у чистоти и у заповедима Господњим.“¹⁰

— Зато и ја, грешни, дајем ти пречисту и неоскрвљену матер твоју као јамицу мојег тврдог заступања и чуварку, ради имена твојега светог, да се због тебе одвајам од спрегс са женом својом,¹¹ и стављам тебе, Владико мој, Исусе Христe, за вођа и храниоца старости моје и наставника на путу, којим идући и славећи име твоје, нећу се спотаћи.¹²

— Назидаћу и храм пречисте и пренепорочне матере твоје добротворке, и ту ћу ти испунити завете моје, које изрекоше уста моја.¹³

И поче зидати храм Пречисте у Ибру, на реци по имену Студеници.¹⁴

И док је све ово радио, увек и непрестано слаше молбе Господу и Богу и Спасу нашем Исусу Христу и пречистој матери његовој,¹⁵ и, штавише, угодницима његовим светим слаше дарове, почев од велике цркве Господње у Јерусалиму¹⁶ и Светога Јована Претече,¹⁷ и у Риму цркви светих и свеславних врховних апостола Петра и Павла¹⁸ и Светога Теодосија у пустињи,¹⁹ и светог архиепископа и светитеља Николаја и чудотворца у Великому Бару²⁰ и преславне и увек деве Богородице у Евергетици у Константинову граду,²¹ и светог архистратига Михаила у граду званом Скопљу, којему и храм подиже у месту том,²² и светог великог мученика Христова Димитрија у граду солунском,²³ и светог и великог мученика Пантелејмона у граду Нишу, и којему и храм сазида ту.²⁴

Вапијаше непрестано, дан и ноћ, овако говорећи:

„Свети Христови представатељи и арханђели, пророци и апостоли и мученици и јерарси и предостојни оци и пустињаци и чорисци и пречасне деве,²⁵ молитве своје излијте пред владиком свих, Господом нашим Исусом Христом, да ме не осуди на дан страшнога суда и грозног испитивања, онога дана и часа, него да ми буде милостив, тих и утешан, због молитава пречисте своје матере и ваших, свети, и да ми да да, пребродив животну бурру, уђем у тихо и истинито и неузбуркану пристаниште²⁶ и да видим светлост моју неза-

ходну и Господа и Спаса и Бога мојега, цара Исуса Христа,²⁷ који је у светињи хвала Израилева.

„Јер пророк рече: „На те се надаше оци наши, и не постидеш се, на те се надане, и спасли су се.“²⁸ Зато, Господе, и мене бедна, који се надам на милост твоју, не остави; који је сакреш, не одбаци,²⁹ и милуј, Спасе, твар своју да, одбавив красоте овога света иде за тобом,³⁰ хвалећи и славећи свето и безлобно име твоје, Оца и Сина и Светога Духа, и сад и у век, и на веке векова.“

Ове молитве чинећи из дубине срца, веселом душом труђаше се о храму Пресвете, старајући се о њој да се скоро сврши.³¹

А кад гледаше подизање храма Пресвете, овај мој господин свети, верујте ми, о господо и браћо, да сам видео како се његов ум диже у висину као неки небопарни орао, који је држан на земљи везан узама железним, па се истраго и у висину узлетео да дође до онога бесмртнога и светогача источника и да види хлад божанственога града Вишњег Јерусалима, чији, уистину, постаде прави грађанин.³²

IX

Гледајући сва ова добра дела господина ми светогача, син његов млађи, уистину целомудрени млађи, живљаше неодступно, веселећи изврним разумом оца својега и матер,¹ као што писац прича говори: „Син премудар весели срце оца својега и матер“, и остало.²

Помишљаше у себи, говорећи:³

„Господе Исусе Христe, спаситељу наш, наставниче заблуделим, оче истините светлости, једночедна речи очева, вођо старих, утврђење младих, привуши моју млађићку слабост у вољу истинитогача твог разумевања да, претекав, испредњачим на путу овом, којим се и господин мој, овај свети мој хранилац, труди ићи.“⁴

„Јер ти знаш, зналче срца,⁵ Господе Исусе Христe, да овај свет не заволе душа моја, ни оно што је у њему.⁶ Зато, Господе, не погуби душе моје с нечастивима и са светодришцима⁷ овога века, него, умилоср-

дивши се на мене, недостојна,⁸ похитај да ми испуниш јеванђељску реч, коју пречиста и нелажљива уста твоја, Господе, рекоше: Онај који остави оца својега и матер, и куће царске, и власти имена мојега ради, стогоубо ће примити и вечни ће живот наследити.⁹

„Зато у руке твоје предајем ти дух мој, и припадши ти незадоцњено, идем за тобом, Творче мој!“¹⁰

И, узев¹¹ крст свој, одмах изиђе¹² неопажено.

Када је приметно један од слугу његових да га нема,¹³ јави господину светоме и пречасној,¹⁴ говорећи:

— Господо моја, син ваш млади, кога сте ви однеговали, отпутова из овога света.¹⁵

А они, тргавши се од ужаса,¹⁶ говораху у себи:¹⁷

— Да ли ће бити овај или други?¹⁸

— Да ли је од нас отпутовао драги васпитаник наш?

— Да ли ће нам нанети тугу и жалост?

— Да ли ће се овим збити на нама искушење Јовово, као што испуна Господ праведнога Јова?¹⁹

— Али је ипак Јов био праведан, кога и Господ сам послуша правде његове ради?²⁰

— А ја како ћу сада започети плач, не сазнав о животу драгога ми васпитаника, зашто ли и како отпутова?²¹

— Да, умножавајући тугу због њега, не разгневим како незлобнога Владику мојега?

И посла у све земље своје славне своје велможе и кнезове своје да потраже дечка овога.²² А они, обишавши земље и места, нађу га да се услио у Свету Гору, у манастир преславне и пресвете Богородице, по имену Ватопед, да је примио апостолски и анђеоски лик.²³

И кад се вратише, одмах их известише о свем шта је било, како га нађоше и шта видеше.²⁴ А он, седећи у тузи и, саслушав све што су говорили, отпусти их.²⁵ И устав с престола својега, и подига руке у висину небеску, вапијаше:

— Захваљујем ти, владико, Господе Боже мој, Исусе Христе, милостиви Господе, човекољупче, што си ме удостојио да на данашњи дан видим почетак пута спасења твојега, а они који у истинити разум долазе, незаблудно живе.²⁶

— Зато, дакле, о душо моја, прени и потеци покајању, јер те Владика твој зове.²⁷ Јер овим псалмом показа ти пример, говорећи: „Из уста младенаца и одојчади свршио си себи хвалу.“²⁸ Зато се не лени. Зар не видиш младе који траже оно што им је потребно и који ти предњаче?²⁹

— Не обзирати се опет као жена Лотова,³⁰ не обзирати се на красоте светске, које убрзо ишчезавају, да ти се не случи по причи, као онемо богаташу,³¹ него се умили Господу, и сети се свога обећања, јер се време већ приближује,³² јер секира већ лежи при корену дрвета,³³ и забелеше већ њиве, разумеј: жетва је. Женик је на вратима,³⁴ а ти ниси готова. Чувај се да како не останеш с ону страну куцајући.³⁵ Јер чуј, још Христос говори: „Добите к мени сви који се трудите и обременени, ја ћу вам дати мира“,³⁶ и друго.

— Да, устани, дакле, устани, и труди се у игу благоме Христову и времену лакоме,³⁷ да ти отвори Христос двери царства својега!

X

Кад је свршио молитву ову, призва к себи жену своју, и синове своје, и архијереја својега по имену Калиника, и старешине, и кнезове земље своје који управљаху, војводе, војнике,¹ па им говораше:

— Светитељи, пријатељи и браћо моја!

— Нека вам је знано да из младости моје жуђах пламеном срдачним да идем за заповедима Владике мојега, и не хтеде Господ мој.² А сад приспе време да се оно што се започе одавна и сврши.

— Јер ево, свет мој дарујем³ ономе који је остао међу вама да влада на престолу мојем,⁴ благословив вам га благословом, као што Бог благослови Јовове наследнике,⁵ да господује међу вама непокретно.⁶

И, устав с престола својега, предаде му га са сваким благословом.

А светитељу рече:

— Приступи и сврши молбу моју.

И прими часно из руке његове анђеоски и апостолски лик⁷ са Богом састављеном му женом својом.

И назва се калуђерским именом Симеон,⁸ а пречасну назва Анастасија.

И дође у пресвету Богородицу у Студеници. И остаде ту, живећи са часним чрнцима, по правилу и заповеди светих и богоносних отаца, никако не ленећи се.⁹

И посла пре њега отишломе воспитанику, названоме Сави монаху,¹⁰ у Свету Гору, извештај с речима:

„Знај, о љубимче Христов, што просих и што жељах, што тражих из све снаге своје, из све душе моје, смилова се на мене Творац мој, не по мојим безаконјима, него по премногој и неисказаној милости својој и човекољубљу, те ме удостоји онога што жељах — часнога његова анђeosког лика.“¹¹

„Радуй се и ти због мене, и моли се о мени Владичи својему, што ме, недостoјна, ако и у дванаести час, удостоји ући, да се с тобом јавим, као радник винограда Христова, да примим награду своју.“¹²

Обрадова се духом названи Сава, и множећи умножи молбе своје пред Господом својим, и, дав хвалу са сузама пречистој Владичици Богородици,¹³ рече:

„Захваљујем ти, Господе, што ниси оставио оне који те траже и који се надају на те и труде се име на твојега ради.“¹⁴

И написа му писмо:

„Греди, господине мој, присни слуго Владике мојега,

„греди пречасни!“¹⁵

„Господ твој чека те, и спремио ти је сваки стан. Јер се неће пошидети они који се надају на њ.

„Ући у радост Господа својега, јер онима који га љубе све ће ићи на добро.“¹⁶

Примив речи ове мој господин свети, похита и, узев крст свој,¹⁷ пође за Христом, брзо текући к жељеноме.¹⁸

И, дошав, одмах се усели у храм пречисте Богородице Ватопедске.¹⁹

И, сабравши се ту, живљаху у радости душевној, у појањима и блењима, у часним молбама дан и ноћ.

Прота,²⁰ и сва браћа светогорска, и часни игумани, и сва браћа, и пустињаци,²¹ добоше да га походе, и клекнувши један пред другим, љубљаху се са сузама, и говораху с њим о красоти душевној, а он их испитиваше о животу њихову и правилима калуђерским.²²

И дивљаху се и, чудом ужасавани, говораху у себи:

— Да није изабрао милостиви Владика и пресвета његова мати ову Свету Гору за уочиште калуђерског живота, не би ни овога Светога привео к нама, који је оставио царство своје и славу своју. Али га истинито заволе Господ и Бог наш, да истинито праведноме нам удеоничару покаже место ово свето.

„Него слава ти, Господе Исусе Христе, који твориш оно што је страшно и преславно, како си изволео. Хвалу ти одајемо за сва добра твоја која бивају у ове дане, јер овај свети, пошто најпре пусти своју летораствао, као дар непорочан и жртву пријатну, и сам, потрудив се дође!“

— О милосрђа Владичина, о неисказане дубине човекољубља ти, које се види међу нама!²³ Јер, уистину, разумесмо како Господ Бог наш и Пречиста походи ово место свето и нас који станујемо у њему, јер нам донесе хранитеља нашега.²⁴

Јер, кад дође овај мој господин свети, све манастире, од великих па до краја њихова, ни једног не остави од њих, него сваки од њих обдари свакојаким даровима по достојању њихову, и у свима њима ужеже светилник и братство своје у њима остави, које је и до данас.

ХИ

После овога нашав пусто место, звано Хиландар, увођења пресвете Владичице наше Богородице у цркву,¹ посла овај свети и пречасни старац, са названим ава² Самом, сину, којег остави у отачаству свом да влада свом земљом српском,³ да им пошаље довољно потреба на подигнуће и обновљење храма Пресвете, говорећи му овако:

„О драго чедо и слуго Христов, знај ово! Ако су те Господ Бог и Пресвета, с благословом мојим, оставили да владаш у том месту,⁴ пишем ти да нађох пусто место усред Горе Свете, Ваведена пресвете Богородице, по имену Хиландар.⁵

„Не лени се, него похитај свом снагом својом да га подигнеш,⁶ да се сазида храм Пресвете у спомен мој у земљи овој, и опет по мени да буде теби и чедима твојим и унучадима, у вашем роду до века.

„Јер ти си ктитор овоме, као што и пређе писмом предадох у држави својој храм Пресвете Богородице Благодатнице у Студеници, ни с ким у заједници, само теби и породу твоје по теби.⁷

„Помињем ти, чедо, пророчку реч, коју рече: „Покори се Богу и умоли га, и даће ти по прошењу срца твога.“⁸ „Откриј пут твој, и он ће учинити, и изнеће као светлост правду твоју.“⁹

„Зато не доцни, нити спавај, него се труди да, испунив ове моје речи, с благословом мојим извршиш своје добро дело.“¹⁰

А овај син његов, примив посланство и писмо господина свога светог Симеона са свим срцем и радом великом, и, устав с престола својега, паде ничице на земљу и са сузама говораше:

— Захваљујем ти, Владико Господе Боже мој, Исусе Христе, што си дао мени, недостојноме слуги твојему, да идем за делима некадашњег храноца мојега, који се старао да отхрани земно ми тело, који се и сада, иако се одстранио од мене, увек и непрестано стара о души мојој и упућује ме на пут свој, да идем за делима његовим.¹¹ Јер, уистину, прави и истинити слуга твој је онај који иде за твојом речју, и не гнуша се да привуче човекољубу твојему заблуделе, отпале и блудне и грешне, као што он мене, недостојна, иако сам далеко од њега, чини удеоначарем и ктитором храмова његових светих, не по мојем недостојанству, него по неисказаној његовој милости.¹²

— Зато шта да ти вратим или шта да ти принесем од мојега недостојанства за добра твоја која си учинио и чиниш мени грешном?¹³ Јер ко ће испри-

чати или исказати¹⁴ величину силе твоје, или бездану ти човекољубља?¹⁵ Или, опет, ко ће претрпети неодољиви гнев твој који је на нама грешним?¹⁶ Него си обострано благ, Господе, и добра чиниш као милосрдан.

— Зато ми, дивећи се сили твојој, вапијемо ти: „Слава човекољубљу ти, Господе, у веке, амин!“

Потом, кад је дошао од њега игуман Методије,¹⁷ посла довољно и преизобилно дарова на основање и довршење храма Пресвете,¹⁸ и не само једанпут, него и за све године слаше што је потребно господину светоме, док се не сврши црква Пресвете.¹⁹ Не само дарове него и од своје земље одвојив даде на потпуно довршење господину светоме и чрнцима у том месту, овако говорећи игуману Методију:

— Клањајући се, реци господину мојему: тако говори слуга твој, све заповести твоје извршише се, и жеље срца твојега испунише се.²⁰

— Јер како бих се и каквом мишљу ја, бедни, окаљао кад не бих испунио заповести твојих?

— Како да заборавим добро и благо васпитање твоје? Јер Христос удруху дух у мене, а он ме однегова, и настави, и поучи.²¹ И милостију Господа твојега Исуса Христа, извршеном науком и благословом уста твојих, нећу се уплашити оних који ме одасуд нападају, нити хуке иноплемених варвара.²²

— Јер Петар Господу својему рече при прању ногу, који му је то некада бранио. „Не само, Господе, ноге него и главу.“²³ Такође господине, и ја, недостојни слуга твој, непрестано ти кличем: не само ово што се приноси, него и тело моје земно дајем на оно што ти је потребно.²⁴

— Него, господине, заповедај и друго, све ће се свршити, јер нећу ослабити ни до последњег даха.

— Јер не прибавих ја ово, него ти, господине, све створи с помоћу Владике твојега.²⁵

— Јер оно што је било пропало поврати и растушено сабра, и јереси прогна с помоћу Христа твојега, и људе и земљу своје државе, извучав као из бездана, научи божјему величанству, да се слави име свето.²⁶

— Јер си, уистину, пастир добри, који си положио душу своју за овце своје, прогнав од њега јеретичка учења као мислене вуке.²⁷

— А ја шта сам, господине? Само послушност, гледајући твоја дела.²⁸

А он,²⁹ кад је дошао Светоме и Пречасном,³⁰ би, са донесеним даровима, примљен с чашћу,³¹ па' исприча све што је било и како његов драги син испуни вољу срца његова.³²

XII

И опет га врати¹ свети Симеон са часним својим благословом сину својему,² дав му часни и животно крст Господњи, на ком би распет Владика грехова наших ради, који је сам, владајући, носио о врату својем и којим је победивао непријатеље своје,³ рекав:

„Овај нека ти буде чувар и утврђење, и победилац, и помоћник у борбама противу видљивих и невидљивих непријатеља, и чедима твојим на веке, и исцелилац болести телесних и рана душевних, и земљи твојој тврдо уточиште и стена, и кнезовима твојим оштро кошље, и војницима твојим штит, вере и смела победа, и мир и тишина животу твојему, и да те доведе и представи непорочна Христова престола,⁴ разгорећи сином својом пред тобом ваздушне царинике,⁵ и увек да ти помаже као Давиду⁶ и древноме цару Константину,⁷ прогонећи од тебе на сваком месту бесовске пукове.

„Буди ограђен силом овога на веке! Амин!“

Пође с помоћу божјом поменути Методије игуман, и стиже у државу сина његова драгог, и дође до крајње власти његове.⁸ И чу се код престола његова:

— Иде Методије с благословом оца твојега, јер богато изли и умножи молитву и благослов теби. Сада те часним крстом ограђује.

Примив глас овај радујући се, гледаше да би се што пре наситио непотрошљива блага.

И гле, наједном изиђе као Сунце са истока, обасјавајући западне крајеве, и шаљући зраке своје у васељену и осветљујући сав свет зрацима Распетога на њему.⁹

Јер због дрвета отпадосмо од рајске хране, а дрветом се опет удостојисмо поновнога живота.¹⁰

И, устав са архијерејем својим, и с јерејима, и с часним чрнцима, и са свим клиром, с кадионицама и са свећама у рукама и с мноштвом народа, вапијаше, као некада Давид, играјући пред Њивотом¹¹ у сеници:

— Идите, христоносни људи, поклонимо се животодаровном дрвету крсном!¹²

— Добите, православни Хришћани, насладимо се неукрадљива богатства, благослова мојега господина светог. Јер ово је апостолска похвала,¹³ мученичко пободно венчање,¹⁴ монасима утврђење.

— О триблажено дрво, на ком се распе Христос цар и Господ!

— О крсно дрво, државо царевима!

— О пречасно, многим богатећи!

— Јер тобом бисмо искупљени од клетве законске.

— Јер на теби Христос Бог наш прикова и рукопис нашега греха.¹⁵

— Јер тобом се смрт умртви и ад разори.

— Јер о теби апостол Павле, хвалећи се, говорише: „Да се похвалим ничим до тобом, крсте Господњи!“¹⁶

И тако, китећи похватама као красним цветићима, са псалмима, и песмама, и појањима многим, нашаше га у цркву своју са свим мноштвом, на спремљено му место. И дивљаху се, гледајући толике божје милости које бивају на владаоцу њихову од благосиљања и сладости пречистога и преблаженог старца.¹⁷ И свршише службу часнога и животног крста, и учинише празник сав тај дан, и, опет оквасив све тело своје сузама пред часним светитељима, син његов и господар својега отачаства говорише:

— Приклони, Господе, ухо твоје и услиши ме, јер сам ништ и убог ја!¹⁸

— Јер сам ја, Владико, слуга твој и син слушнице твоје.¹⁹ И шта да дам Господу за оно што он мени даде?²⁰

— Које ћу појање да принесем твојему милосрђу?

— Којим уснама да ти хвалу принесем? Јер си умножио милост твоју на мени, Боже, и научио си човекољубљу пречаснога и преблаженог угодника својега да увек неисказаним молитвама и благословима и утврђењима не оставља мене недостојна.

— И шта да дам њему, ја бедни?

— Или шта да му принесем? Јер нисам достојан да уђе под кров страсне ми душе. Јер су блага и дарови моји трошни и нетрајни. Тебе знам, Господе Боже мој, да имаш богатство нетрулежно и благо живота.

— И тебе молим из дубине душе моје, да даш за мене, слугу твојега; као што си научио, тако и подај по премнојој милости твојој. Амин!

И остаде ту игуман Светога, и прими почаст по достојању и награду према својим трудовима. И, свршив недовршено и манастирске послове, побе опет Пречасноме, радујући се и захваљујући Господу Богу Исусу Христу и пресветој Богородици.

XIII

И живљаше блажени Симеон у тишини са детом својим Савом. И тиховаху у манастиру својем, у храму пресвете Богородице, у Светој Гори, и калуђеровој, по сваком правилу калуђерскога устава,¹ дан и ноћ не престајаху устима,² не умукњаваху појањем, идући преуским и тесним путем,³ заборавивши сасвим на оно што је земаљско. И, отишавши од онога што је трошно и земно и уперивши ум на небеса, телом на земљи стајаху, а умом и душом међу небесним борављашу,⁴ гледајући доле као самога Христа пред собом, а горе са анђелима настављајући. И исправивши живот и дела налик старих светих, начелника овога правила,⁵ налик чрнаца пречасних, и гледајући

на награде трудова својих раније, труђаху се на боље, тако да и надмашише остале.

И испунише много времена у својем месту свете Богородице и увек деве Марије, док не би по вољи оное који је саздао тела људска и који зна тајне људске, коме је у руци сваки створ животни и који својим милосрђем зна крај свакога,⁶ хотећи набоље превести триблаженог старца и дати му оправдања за труд његов, и трошење тела и за умножавање сузнога источника, и за свако вршење добра дела, да га призове к тајној трпези и да га напоји с источника бесмртнога, и да га удвори на хладовитом месту оне ливаде,⁷ да га насели у дворовима својим са онима који су му угодили, да се весели непрестано с анђелима његовим. „Јер који је човек, рече, који ће поживети, а неће смрти угледати?“⁸

И, хотећи овога објавити као небеског човека, а земаљског анђела,⁹ потруди своју неизречену милост, и спреми лествицу исходу Пречаснога, коју сам себи унапред спреми, предав Владици својему, да му је, у часу исхода његова, изнесе. Сликајући је унапред, Климакс Јован говораше: „Пењите се, браћо и оци!“¹⁰ Ступив Свети на њу непостидно, хиташе да иде оное који га зове.

Јер у ово време поче Пречасни боловати.¹¹ И, призвав сина својега Саву, поче му говорити, поливајући сузама тело своје:

— О драги мој, приспе време одласка мојега.

— Ево напред стоји Христос невидљиво и зове ме.

— Принеси ми, чедо, матер Господа мојега Исуса Христа, да јој, као што се обећаш, предам у руке њене дух мој.¹²

— Призови ми, чедо, проту и браћу сву, да виде исход мој.¹³ Јер ево се већ приближују слуге Господа Бога мојега и силни војници, и глас њихов и песму њихову чују уши моје.

— Похитај, драги!

И кад би принесена Пресвета,¹⁴ и кад се сви звани сабраше ради покоја Триблаженога, простре розину своју пред Светом и лежаше,¹⁵ очекујући долазак анђеоски.

А ови, седећи око тела његова, будући у тузи, жалећи за Светим, говораху му с много жецања:¹⁶

— Не остави нас сирота, Пречасни!

— Не лиши нас учења својега! Јер ко ће нас почити, и коме ћемо прибећи?

И испунивши се многим вапајем, жалосно ридашу.

Међу њима и Сава, увек цватући различним цветом девичанства својега, плачући жалосно, говораше:

— О Пречасни, видим да се селиш Господу. Али не заборављај нас у молитвама својим, и испроси нам милост у Христа Бога.

— Јер како ћу поживети без светогатих ти лица?

— Јер какав ћу обичај примити, не насићујући се добрим пастиром својим?

— Какав ћу обичај примити при беседи душевној?

— Од кога ћу добити утеху моју?

— Ко ће ми исцелити душевну повреду?

— Умоли Владiku својега да ме примиш са собом под вечите кровове. Јер не могу поднети растанка, светлости моја слатка!¹⁷

И сви, као једним устима, рекоше:

— Сети нас се, Пречасни, у блаженом твојој коју!

А он, пригнув се, рече:

— Зашто сте обузети тугом? Почните надробна појања.¹⁸

И наједном би шум, као да се подиже место на ком бежаху.¹⁹ И гле, анђеоска песма невидљиво: „Слава ва вишњих Богу, на земљи мир, ва чловецех благовољеније.“²⁰

И Триблажени појаше с њима на очиглед свима.

И тако предаде дух свој славно у руке Господње. И беше лице његово насмешено, имајући на себи неискazани изглед.²¹ И дивљаху се сви, гледајући то.

И опремивши тело Блаженога, са псалмима и песмама положише га у гроб. И разиђоше се сви, свако своје дому, славећи због тога Оца и Сина и Светога Духа, сада и увек и на веке векова. Амин!

XIV

После тога, браћо,¹ осећајући немоћ у телу својем од многих труда и рана,² са жељом, с много журбе и узбуђене молбе јавих се речима:³

„Господине мој, Христољупче, оче пречасни Саво, недостојанство ти моје напомиње, када ти, оставив хранитеља својега и нас, побе за Христом, тада се ја, иако бежах у тузи, гледајући на господина хранитеља, тешах оним што је корисно, са љубављу.“⁴

„После и овај мој господин свети остави мене с рођеним братом мојим, благословив и утврдив законом, да живимо, чувајући непреступно заповеди његове и вршећи оно што је заповедио у све дане живота нашега, а да пород његов живи у тишини и без метежа. Али грехова мојих ради све ово изостаде.“⁵

„Јер он⁶ остави заповеди господина и оца својега, и би преступник. Јер изведе иноплеменике на отачаство своје, и одузе ми земље и опустоши их,⁷ не послушав, сверепи, заповеди Господа, који рече: „Послушај оца и матер“,“⁸ и остало. Али, иако су с њиме иноплемени пукови били многобројни, силе божје никако није било с њима, по завету и по молитви онога Светога.⁹ Али као што пророк рече: „Они сапети бише и падоше, а ми устасмо, и бисмо прави“,“¹⁰ јер се не надасмо на оружје наше, него на силу Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа, и на прави благослов и молитву господина светог Симеона. И због тога и не погрешисмо у надама нашим. Јер, победив их силом својом, поврати ме опет у отачаство своје.“¹¹

„Зато те непрестано молим, о пречасни оче наш Саво, послушај гласа који ти шаљем из дубине срца, и не презри мољења мојега, и, скупивши мошти Светога и Пречаснога, учини нам милост, потруди се и сам донеси пријатна мириса мошти Светога, да се просвети отачаство његово доносом моштију његових и доласком твојим, јер се оскврни земља наша безакоњима нашим и би убијена крвима, и падасмо у плен иноплеменика.“¹² Непријатељи наши поругали би нам се, да се није умилосрдио на нас Владика Господ наш Исус Христос, и пречиста његова мати, и молитвама овога Светога и тебе,¹³ Пречасни, сабрао

нас од народа и руку иноплеменика, и избавио нас од противника, заштићујући нас од свакога бавољег дела.

А овај Пречасни, не презрев мољења мојега,¹⁴ потрудив се са сваком хитњом, и skutав мошти Светога, и узев са собом христуљубивих и извршних стараца из Свете Горе на хвалу и захваљивање Светоме, посла нам писмо с речима:

„Посланство твоје примив с љубављу и молбе твоје не презрев,¹⁵ мошти твојега Светог које желиш, носим и сам путујем с њима и с часним чрнцима светог места овог, у којем изводе живети господин свети.

„Зато се, драги, спремај на сретање његово.“

А ја, грешни, иако не могући подигнути главе своје од мноштва безакоња мојих, чувши речи ове Пречаснога о светим моштима овим, да су донесене, уздахнув од срца и преклонив колена своја на Светога, са сузама слух молбе, овако говорећи:

„Благословен јеси, Господе Боже отаца наших, Аврамов, Исаков и Јаковљев, који праведнике љуби и мољења грешних не презире, јер не презре и унижене молбе мене, грешног, и донесе светило отачаства његова, просвећујући све крајеве српске земље.“¹⁶

И одмах, журно сакупив архијереје своје и јереје и чрнце, изиђох му на сусрет. И, сретавши мошти свете, учинисмо обноћну молитву на том месту, са псалмима и песмама, и, појући ту надгробна појања с кадилима и пријатним мирисима, допратисмо их до спремљена му гроба у пресветој Богородици у Студеници, који сам себи спреми. И положисмо их часно у гроб с хвалама, славећи Оца и Сина и Светога Духа.¹⁷

ХУ

Мину мало времена до дана престављења његова,¹ и сабрасмо се сви, чинећи празник смрти његове.² И Бог премилостиви, који га је чувао од младости његове, и сад га није оставио, показа човекољуб-

ља своја сам господином светим на нама, слугама његовим.

И источи рака његова миро чудна и пријатна мириса, исцељујући болне и страдања различна, и, просто рећи, прогонећи бесне духове. И не само једном, него и у све часове истицаше неисказано и преславно миро отачаству својему.

Кад су игуман Дионисије³ и сви чрнци, који су ту, служили службу и бдење ноћно у храму пресвете Богородице, ту где леже мошти Светог, допаде неко, обузет бесом, који га мучаше по све дане, који се никако не умириваше, него га свагда бес гоњаше ван васељене, кроз горе и камење.⁴ И једном, добивши нешто мало олакшања помоћу светог Симеона, обгрлив раку Пречаснога, вапијаше:

— Помилуј, Свети, мене који није очекивао спасења, и избави, Пречасни, онога који је сасвим пропао и порабоћен бесу лукавине, који влада њиме, јер смо ми стадо отачаства твојега.

— Не дај нас бесовима на радост, него нас избави пречистим молитвама својим, имајући потом слободе к Владици!

И сви повикаше са сузама:

— Помилуј душу пропаљу, Пречасни!

И одмах,⁵ умилиосрдивши се, испели га. И отиде дому својему, радујући се и славећи Бога, који је дао силу угодницима својим.

И друго дивно чудо чујте браћо!⁶ Човек неки богаљ пужаше на ногама својим, и не могаше се никако усправити, нити могаше стати на ноге своје, јер му обе ноге бејаху одузете и прегореле огњем у коленима, замало што нису сасвим отпале и не држаху се. Како су биле изгореле, плазећи на рукама својим, вукао је за собом ноге своје. И, напав га пречасни Сава, отац мој, завив га у врећу, принесе га моштима Пречаснога, просећи у њега исцељења му. Јер немоћни, чув о чудесима која бивају и исцељењима од Светог,⁷ кричаше и вапијаше, говорећи:

— Помилуј, Свети, мене који је пропузио греси-ма својим и који је убијен од злих разбојника, и лежи још жив. Јер као што је Владика твој исцелио

пребе ослабљенога да је овај одар узео и да ходи право,⁸ тако и ти, Свети, ако хоћеш можеш ми помоћи милошћу, даном ти од Бога и Спаса твојега, Исуса Христа. Исцели ме, грешнога, као ученик прави Христа твојега!

А он, Свети, који свагда милује стадо своје, исцели овога ослабљеног и учини га да право ходи. И скакаше читав ногама својим, захваљујући Светој Тројици: Оцу и Сину и Светоме Духу, и пречасноме и светом Симеону, који му је дао да ходи ногама својим.

XVI

После овога ја, недостојни слуга његов, молитвама овога светог господина мојег олакшавах се од свих терета мојих,¹ старајући се о заповедима његовим, и, живећи у миру и тишини одасвуд, отресох са себе, с помоћу Пречаснога, све непријатељске варваре који су нападали на отачаство његово.

Би завист од законопреступнога цара бугарског, по имену Борила,² који је близу живео, чије се безаконје не утаји од свега света, јер, уистину, надмаша Иродово безаконје.³ Јер се овај диже са силом својом, узев са собом зета својега, грчког цара по имену Филандра,⁴ који је у славном Константинову граду. И узнесоше мисао своју високо да потребе отачаство Светога и да ме до краја озлобе, и, ако је могућно, и да ме прогнају из државе моје. Јер рикаху као лавови, и хтедоше да ме прогутају, и, подигавши силу, да се похвале противу мене.

А ја, видећ их како иду одлучно и незадржано, свирепи и неукротљиви, до града, по имену Ниша, немајући другога помагача од земаљских сем Господа мојега, Исуса Христа, и пресвете Богородице и овога светог господина мојег, вапијах у болу срца својега:

„Владико, Господе Исусе Христе, и пресвета моја Богородице, човекољубице, ти знаш помисли и дела и немоћ худих створова. Теби износим душу моју,⁵ коју оскврних греховима. Избави ме од оних који

иду да ме озлобе. Јер ме, ево, као пси нападоше, и збор злобних опседа ме, и нападоше на ме силни.⁶

„Устани, Господе, на сусрет мени и види да не реку непријатељи моји: прождресмо га.⁷ Јер ти си заступник мој и уочишите моје.⁸ Тобом се оправдавам.⁹

„А ти, пречасни господине мој, имајући слободе ка Господу и к пресветој Богородици, не презри мољења онога кога заволе и отхрани у часном крилу твојем. Не дај на радост непријатељима отачаства твојега, које стече у Господу Богу сведржиоцу. Јер знам, господине мој, да си и по смрти жив, и да стојиш пред њим непоколебљиво на веке. И пребе, у телу свом, старао си се о нама. И сад, прешав на бољи свет, не остави нас! Амин!“

И наједном, у поноћ, би вика. И расу невидљиво Пречасни непријатеље наше, који се беху дигли. И страхом великим обузети, појавом мојега господина светог и знамењем једним, побеђени од њега побегоше, секући сами себе, једни друге, и победа им би међу собом, и до краја се срушише. И отидоше посрамљени, у пропасти и срамоти великој.

XVII

Један одметник од истогa племена, Готâ,¹ званог и бугарског, по имену Стрез,² одвоји се на запад к држави мојој, нападнут од овог злог законопреступника, брата његова. Њега примих као драгог сина, отхраних га и сачувах неповређена од најездне погибљи и од убиства његова. Јер свакога дана тражаше га да огњем сажеже тело његово или да га расече на четири чести и да их повеша на путовима градским. Јер се овај мучилац веома острви, и слатко му души чинише да пролива крв рода својега. Без броја и других људи истреби, трудећи се да земљу и море искорени помишљу својом. И, тражећи овога, побоше на мене, доконавши зли савет, али који не постигоше благодаћу Господа Бога мојега Исуса Христа и помоћу господина мојега, Светога Симеона.

А ја, задржав га у својим рукама, са свом силом мојом, коју имам од Господа Бога мојега и од благо-

слова Пречаснога, сећајући се благодати и науке његове да пружам руку ономе који лежи и заступа м увређена, и да уведем онога који нема крова, потрудих се и отех их, и предадох му пола царства бугарског. И утврдих га у граду по имену Просек, где прожиге и славне дане своје, јер подржавах власт његову и освешивах га од свих који су га нападали.

Било је то у оне дане када сам живео и држао га у љубави својој, и ради Јеванђеља светог, којим и прибавих све ово, и не помишљајући нити прозирући оно што ће бити. Али на овом се зби реч Владичина: „Добар човек из доброга скровишта срца својега износи добро, а рђав човек из рђавог скровишта срца својега зло.“¹³ На њему се зби Писмо: „Угоји се и одебља“,¹⁴ и одметну се омилени,¹⁵ заборави на онога који га је у Богу васпитао и наситио свим добрима. Баволом наговорен,¹⁶ одрже се и буну подиже на ме, и поче се спремати да ми врати зло за добро, и да озлоби мене, и отачаство моје, и утврђење Светог.

А ја, грешни, сећајући се поука господина мојега светог и не уздајући се у силу своју од почетка, него да мислим на оно што није високо, него да се угледам на понижене, јер пониженима обећа давати благодат,¹⁷ умолих пречасног оца својега учитеља и наставника, Саву јеромонаха, да иде и изобличи безумље овога злога сада и зло прорашће, које не засади отац небески.¹⁸ И овај се не олени, него отиде и изобличи злобу његову, и придодаш слатка и добра и методична учења своја да га задобије за начин људи који праведно живе и добродушних царева, јер православне царева Господ назва хришћанима, — да врши реч Господњу и да живи у љубави, која је боља од свих жртава паљеница, које се приносе.¹⁹

А овај бедник остаде несаломљив и од злобе не измени разума својега, и не послуша заповеди и учења његова, заборавив на пастира отачаства својега и представника вишњем престољу, чијим се мољењем и помоћу многе силе и силне државе сатреше. Једнако се држаше своје зле намере, не знајући, безумни, речи пророкове: „Нећу се поплашити човека, кад се обогати или кад се умножи слава дома његова.“²⁰ Јер кад умре неће ли оставити све?“

Одмах помоћу пресвете Богородице и силом светог Симеона, који подржава крепким дланом отачаство своје, би ово. Као што добродобедни и помоћливи и отачастволубави Димитрије страстотрпца пободо цара, рођака овога, и умори злом смрћу, не дајући врећати отачаства својега,²¹ тако и овај мој свети господин, помажући и чувајући отачаство своје, пободо овога злотвора.²² И издахну усред народа злом смрћу, и смрћу чудном, да су се сви чудили томе. И би наједном наг, оборен и непотребан. И на њему се зби: „Видех безбожника како се преузноси и вис као кедр ливански, и, пробох, и гле, не би га. И потражих га, и не нађе се место његово.“²³

Судбе праведних су у рукама Господњим, и правда њихова живи на веке, и победа њихова над свима саблазнима које чине незаконни.²⁴

XVIII

Друго дивно чудо испричаћу вам,¹ браћо, дивна дела овога господина мога, светог Симеона. Јер се велика, и преславна, и чудна, и страшна дела чине њиме непрестано, у све дане. Јер ако ко може избројити звезде небеске и песак морски, то ће избројити и овога Светог чудеса, и благодати, и силе предивне, које учини. Јер се задивљава ум и страши све људско знање. Јер од човека је немогућно, а од Бога је све могућно.²

Причаћу о овом чуду његову, које је било.

Устаде неко од грчкога рода, од царскога рода, по имену Михаило, у страни драчкој и у поморју његова острва великог, које је близу Диоклитије, и далматинске стране, и отачаства светог Симеона.³ И он подиже рат на мене, слугу његова, кога остави на престолу свом. И, улучив време, када сам се био далеко удаљио од те стране, узе један од мојих градова, по имену Скадар, који у истину, Далмацији припада.

Послав му, рекох:

„Остани, брате, сад. Јер Господ не остави то острво у твоју државину, него у праву државину

господина ми светог, а његовим молитвама и предањем дато је мени на управљање. А ти се сети речи Претече и Крститеља Јована, који запрећује и говори да човек остане при свом и да буде задовољан својим оброцима. Буди задовољан својим, а о оном што је одувек мојега отацтва, то надајући се на Господа мојега, Исуса Христа, и на пресвету Владичицу Богородицу, и на пречаснога господина ми светог, неће се посумњати срце моје, нити ће се устрашити од твоје пакости, него ћу, штавише, викнути из дубине срца мојега:

„Благословен Господ Бог мој, који учи руке моје на напад и прсте моје на борбу. И ако ме нападне пук, неће се побојати срце моје. И предања његова нећу оставити, док не сврши душа моја. И погнаћу, Господе, тобом непријатеље моје, док не погину“.⁴

И опет, обратив се, вапијаш:

„Господине мој свети, добоше народи на достојање твоје и оскврнише твоју свету цркву, слугу твога озлобише, трудећи се да твоје достојање узму. Умоли Владика твога и Господа да се врате посрамљени у нади својој.⁵ Јер си ти прибежиште моје и утврђење, и ти си који ограђујеш отацтво од свакога зла, које наилази на њ. Јер си ти поставио земље своје, и не преступи их досад нико. И сад не остави нас, који се надамо на тебе и уздамо у тебе. Јер си ти весеље наше и похвала.“

Овај пречасни свети Симеон, топал у молитвама, и брз да походи,⁶ и бадар на труд, који брзо приклања божанствене уши онима који га призивају, не одврати лица свога од мене, него, као што ме је и пређе љубио, и сада ме до краја не остави.

И умоли својом молитвом светог и великог мученика Христовог Борба, кога узе себи за помоћника и победиоца над непријатељима, и као што Меркурије прободе нечастива мучиоца Јулиана,⁷ тако и овај великомученик, умољен господином светим, на јави такну у ребра игумана својега Јанићија, у храму свом у средини српске земље, говорећи:

— Устани, проповедај величину моју! Јер сам ја послан од Господа да убијем Михаила Грка, који је у драчкој страни.

И одмах један од робова његових, устав, прободе га мачем на одру његову, и злом смрћу предаде душу своју, на срамоту гледаоцима, а на радост свима који се уздају у Господа и у свете угоднике његове.

XIX

Милосрђем Господа Бога и Спаса нашега Исуса Христа и милошћу пречисте Богородице и увек деве Марије, сва су ова чуда, страшна и преславна, од светог господина мојега Симеона била на мени, бедном и недостојном и грешном, рођеном и васпитаном њиме, бедном Стефану.

Јер, гледајући његова дивна и неисказана дела, ужасавам се умом и трептним.

Јер ко ће избројити овога чудеса?

Који ли ће језик изговорити тајне твоје, изврсни свети старче?

Које ли ће се усне отворити на твоју похвалу, Пречасни?

Који ли ће разум исказати твоје величине, знојење и труде твоје, и копњења тела, бдења и сузе твоје?

Како да те назовем, о Пречасни, ја непотребни слуга твој?¹

Да ли да те назовем *апостолом*?² — Јер више него и апостол би. Јер би апостол отацству својему,³ јер из дубине неверства извуче народ свој, и, показав им ново крштење, обнови људе своје силом и радом Духа Светога, који, одагнавши прелести јеретичке, славе у Тројици једнога Бога.

Да ли мучеником? — Али ко ће избројити страдања твоја безбројна, која издржа, распаљујући се љубављу Христовом, боривши се и убив до краја мучиоца Ђавола, растргав замке његове и лајања до краја, сасушив тело своје уздржавањем, облив се као крвљу мученичком сузама својим и разагнав мрак тамних бесова, који се боре с нама.

Да ли да те назовем *учитељем* отацтва својега?⁴ — Али ти превaziђе њих, и учења њихова исправи, и оно што они не довршише, доврши, и на крају разум-

није учење им обнови, просвећујући сву васељену пре-
богато.

Да ли да те, Свети, називам *војником силним*?⁵
— Јер ти и огради васељену оружјем крсним, даним
ти од Владике твојега, и, ратовав, одагна све наше
злонаравље, и српом вере твоје искорени и исече
трње преварно у свету својем.

Да ли да те назовем *пророком*,⁶ Предивни? — Али
Господ вели: „Ниједан пророк није примљен у отача-
ству својем.“ — А ти се у отачаству својем јави ве-
лики заступник, пуштајући да киши пребогато миро
из раке твоје, исцељујући свако свезивање сатанино,
и прогонећи бесна маштања, и лијући недужнима
реке исцељења, који притичу к теби.

Да ли да те назовем *становником пустињским*?⁷
— Али ти и у пустињи још више процвета, подвиза-
њем расплоди труде своје, и цветове неувехле стече,
и би светилник свету, сијајући чудесима преславним.

Али, о Владико мој, о пресвета моја Наставнице,
срце се моје испуњује риданја, узвика и плача многог,
у недоумици мојој.

Јер какав ћу почетак показати?

Какво ће појање изрећи бедне усне моје похвали
твојој, Пречасни?

Од недостатка разума мојега вапијем ти господине
мој, јер сам недотупаван, и некористан усубујем се
да похвалим твоју величину.⁸

Али, ипак, твој сам, господине мој, и твоје похва-
ле рећи ћу ја.

Радуј се, господине мој,⁹ почетку мој и кра-
ју, и хранитељу мој свети!

Радуј се, пастиру добри, разумним овцама
Христовим! Учини ме најамником пастви твојој,
коју стече Владика часном крвљу својом!

Радуј се светлочици цвете, који си се наору-
жао силом крсном и оружјем непобедним да бра-
ниш стадо твоје од вукова, који нападају на њ
у свако време!

Радуј се, учитељу Новог завета, који ниси
поучавао мојсијевски, него си идући за Павлом,
његова учења изврсно усадио у разум наш!

Радуј се, Пречасни, вођо старцима, и заступ-
нике удовицама, и хранитељу сиротима!

Радуј се, младима васпитање, и сило, и настав-
нике најбоље!

Радуј се, помоћнике у биткама!

Радуј се, победиоце непријатељских варварâ!

Радуј се, лествице која узводиш чеда и људе
своје под небеске кровове, и усељаваш у ливаду
духовну!

Радуј се, архијерејима добри украсу и пра-
ведни, неувехли венче!

Радуј се, са апостолима саседеоче, и сапропо-
ведиоче, и саучитељу!

Радуј се, који се саста с мученицима, заједно
с њима пострада и заједно похвали!

Радуј се, монасима бадро око и наставниче
дивни, правило неисказано!

Радуј се, пустињаџима утехо, онима који ино-
кују тишино!

Радуј се, исправљање нама који грешимо!

Радуј се, очистиоче саблазни!

Радуј се, тихо пристаниште, онима који броде!

Радуј се, ослободиоче узâ греховних!

Радуј се, који утиреш путеве ка небеснима!

Радуј се, мосте који преводиш у вечни живот!

Радуј се, неисцрпни изворе!

Радуј се, рају који векујеш, красни и дивни!

Радуј се, цвете вере небеснога вртограда!

Радуј се, умни граде отачаства својега!

Радуј се, лозо доброплодна, која нам истиче
веселе!

Радуј се, грозде сазрели који истиче сок слат-
ки, а одузима пијанство греховно!

Радуј се, господине мој свети, и опет радуј
се, свагда се веселећи код престола Владике сво-
јега!

Али, о Пречасни, сети се мене, грешнога слуге
својега, Стефана!

Не заборави мене, убогога твојега!

Не заборави мене, који лежи у безаконјима!

Не заборави мене који се ваљам у блату сласном,
него пружи пресвету своју десницу, којом ме и бла-

гослови у варљивом животу овом, и руководећи научи да идем стопама твојим, ако и недостојна, ако и некорисна, ако и непотребна!

Умоли Владика својега за мене, да ме, презрев безакоња моја, удостоји да се приближим и видим радост, коју спреми онима који га љубе.¹⁰

XX

И опет нам се дају овога Светог чудеса,¹ небројена, и неисказана, и неизмерна, увек и без престанка, обилно и пребогато. Јер чудотворства и силе велике задивљавају ум рода човечјег. Јер као што је немогућно измерити дубине морске и висине небеске, тако је немогућно избројати и чудеса преславна, и неиспитана, и неисказана овога светог господина мојега.² Јер презадиви сву васељену јасно, јављајући се брз у помоћи, и у напастима крепак, и у најездама непријатељским велики заступник.

По завршетку чудеса ових, живљах у миру и тишини у отацству мојем, захваљујући Господу и Богу и Спасу мојему Исусу Христу, и пречистој Владичици његовој, и светоме господину мојему пречасном Симеону.

Али непријатељски баво, завидник добра, увек се труди да у ров поткопаони рине род људски, саблазнима својима и бедама многим, хотећи ослабити оне који верују у истинитога Бога нашега, а који, бедни, не зна, који је заборавио онога који га свагда прогони.³

Јер нечастиви побуни два цара да ме ожалосте, краља угарског, по имену Андрију, и цара грчког званог Јериса Филандра.⁴ Свећаше рђав савет да ме прогнају⁵ и да земљу отацства мојега разделе и задрже себи. Дигоше велике силе своје, овај од северних страна, а онај од истока идући, па да се састану и виде у граду Нишу. И, кад се састану, да се обрну на земљу светог Симеона и на отацство моје, зовући ме не престано, на превару као с љубављу, да дођем на виђење с њима.

А беше у то време празник Господа Бога нашег, по Пасхи славнога светлог Васкрсења. А ја, видећ так-

во озлобљење, и савет безаконички, и опсаду многих народа, и непријатеље који су се стекли заједно, брзо потекох раци триблаженога господина мојега, брзога у бедама помоћника. И, обгрлив раку моштију његових, где лежи добродобно тело његово, вапијах с премногим сузама к њему:

„Господине мој свети, приближише се безаконички гониоци моји и свећаше заједно једномислено против тебе, завет заветоваше, труде се да потребе слугу твојега.

„Господине мој свети, положи их као точак и као сламке пред лице ветра. И да се постиде они који устају на ме, и слуга твој да се узвесели. Јер си ти уточиште и утврђење моје. И по чему, господине, да разумем милост твоју, и заступљење, и походу твоју на мени грешном?“

И одмах, у тај час, брзим његовим походом, приспе Дух Свети, и испуни се пријатномирисне масти сва црква, и изли се мирисно миро, не као што се излива у све дане, него се поли сва црква, да изнемогуше служници код светог гроба, црпући свето миро. И из исписаног лика Светог, који је на зиду црквеном,⁶ истече пречудна река, да су се сви гледаоци дивили и говорили:

— О Предивни, како си и сухи камен обогатио Светим Својим Духом. Доласком својим учини да потече река исцељења, којом се недужни, мажући се, исцељују од различних недуга својих, хвалу дајући Богу, који ти је дао силу.

Вратих се учитељу и наставнику мојему Сави јеромонаху, да се благословим од руке његове, па да идем противу непријатеља, који се приближују земљи отацства мојега, противу Андрије, краља угарскога.

А он, примив глас од светог господина мојега, пречасног Симеона, и, пошто му је заповеђено да иде са мном, говораше ми:

— Драги мој, не страши се лица многих народа, јер имаш господина својега светог, брзога помоћника својега, који ти помаже и неће те посрамити у векове, и не бој се од њих, и не тугуј. Јер сада ће претворити јарост њихову у кротост, и гнев њихов у љубав твоју, и јарост њихову у почит твоју и славу. Јер бадре очи

троструко блаженог старца будно заступају твоје добро. И видећеш очима својим помоћ своју за собом, и сву вољу своју испуњену, и зверску свирепост претворену у пребогате дарове своје.⁷

И наједном, док је још говорио, почеше стизати, један за другим, од славних слугу његових посланици говорећи ми:⁸

- Доћи, брате мој драги и слатки у Христу Богу!
- Доћи, господине мој и брате, да се насладимо у Господу Богу слатке љубави!
- Доћи да се постиде сви који нам мисле зло.⁹
- Доћи да се сакрију непријатељи наши.
- Доћи да се похвале и прославе који нас љубе!

И, пошто смо утврдили часним и животворним крстом Господњим и пречистом Владичицом његовом Богородицом, састах се с њим на међи отачаства нашега, у граду Равном,¹⁰ молитвама и помоћу Светога у славу и част, и у неисказано весеље и радост, да су се сви гледаоци дивили томе.

И преумножи ми дарове своје различне свакога дана, чашама царским, украшеним камењем разноликим, и коњима предивним, обложеним и украшеним златним уздама, које сијају као Сунце и задивљавају човечји вид, и премнога одела, чрвљенице царске и багренице, различне као и пољски цветићи, све украшене бисером и камењем, како царевима личи.¹¹

И пробависмо у весељу часном 12 дана. А великоже његове и бољари силни поклањаху ми се свакога дана и доношаху ми врло много дарова разноврсних.

Видите, браћо моја, пречудну и предивну љубав мужа овога славног, како за љубав моју дивље и бесне зверове, туре и турице¹² изведе, као што ми, извезав, и питому стоку даде, и срацинску стоку,¹³ да сви говораху:

— Дивно и славно видесмо у дане ове.

После овога приближи нам се грчки цар, гневан и јарошћу обузет,¹⁴ научен од оних који ми зло мисле. И састасмо се у славном граду Нишу, и који много хоћаше, па ма и неки мали део да узме од мене, и не доби, безумни, него злим срцем не могаде

ни рата подићи ни љубави учинити, молитвама Светога. И врати се, опет посрамљен. Али не могаше изићи из отачаства мојег, јер затворих све стазе његове помоћу Светога господина мојег.

А краљ Андрија умоли ме да изиђе у своје царство. И ја, послушав молбе његове, оставих га. И отиде с миром, велико бепчашће и хулу понесав царству својему.

А ми отидосмо свако својему дому, славећи Оца и Сина и Светога Духа и светог овога триблаженог Симеона, брзог помоћника нашег, и сад, и увек, и у веке векова, амин!